

Elektronski časopis "Sirijus", ISSN: 2217-6993, ONLINE adresa: www.mason.org.rs, Urednik: Č.V.
Izlazi tromesečno (4 broja godišnje). Prvi broj izašao 1. jula 2009 godine. e-mail: info@mason.org.rs

Poštovana braćo, novi, 45. broj Sirijusa stiže ranije nago što je planirano.

Svi čekamo da se steknu uslovi i ponovo dozvoli okupljanje na ritualnim radovima.

U međuvremenu, ostaje nam da pišemo i čitamo.

Kako su na neodređeno vreme odloženi svi međunarodni skupovi, ove godine neće biti ni "Inicijacijskih susreta".

To ipak ne znači da će vam biti uskraćena mogućnost da se upoznate sa radovima koji su za ovu priliku bili pripremljeni.

Tako se između ostalog u ovom broju Sirijusa našao i rad pripremljen za odložene "Inicijacijske susrete 2020", i to u verzjama na našem i na Engleskom jeziku.

Pozdrav,

Čeda V

Sadržaj:

Loža Usavršavanja u Drevnom i Prihvaćenom Škotskom obredu.....	2
Sećanje na Jovana Isakova.....	7
Filozofija slobodnog zidarstva	9
Philosophy of Freemasonry	16

Loža Usavršavanja u Drevnom i Prihvaćenom

Škotskom obredu

Prema nekim tumačenjima termin Loža potiče od sanskrtske reči „loka“, što znači univerzum, po drugim tumačenjima smatra se da vodi poreklo od grčkog „logos“, što znači reč ili iz latinskog „laubia“, ili „lobia“, gde se misli na manastirsku ložu. U Masoneriji postoji i uverenje da potiče iz reči boravište tj. mesta gde se čuva alat i gde se održavaju sastanci na kojima se izučava Kraljevski zanat.

U našoj Srbiji pod zaštitom VSS rade braća radu u 2 Lože Usavršavanja: u našoj **LU Sjaj Srbije na Or. Beograd i LU Solomonov Hram na Or. Niš**, u koju je 6011 je uneto svetlo.

U Škotskom Obredu Drevnom i Prihvaćenom (u Francuskoj se sve više kaže Drevni i Prihvaćenom) se poštuje, kao i u većini ostalih obreda, stara tradicija mišnjenja i rada u Redu ali njegovu osnovna karakteristiku predstavlja to da je sastavljen od 33 stepena. Šoje alegorijsko putovanje, pohod u ličnom razvoju i prenosi važne moralne, etičke i duhovne instrukcije kroz svoja 33 stepena.

U svetu Praktično postoje tri grana viših stepenova koji su najzastupljeniji to su: 1. Škotski Obred Drevni i Prihvaćeni, 2. Obred Jorka i 3. Drevni i Primitivni Obred Menfis-

Mizraima. Uz njih i Škotski Ratifikovani Obred, Švedski obred, Francuski ritual i Templarski – Škotski Ritual.

Obred Jorka (postoje dve grane engleske i američka) je hristijanizovana linija hramnovičke Masonerije najzastupljenija u zemljama engleskog govornog područja.

Obred Menfis-Mizraima je manji po brojnosti ali obiluje mnoštvom stepenova čak 95 operativnih i još par titularnih – upravnih. Tvorac obreda je grof Aleksandar Kaljostro. Simbolični stepenovi 1-3, Filozofski 4-33, Ezoterični 34-90 i Vrhovni od 91-97.

Brojni masonske autoriteti u škotskom sistemu vide početak razvoja visokih stepenova. U Francuskoj su ga osnovale engleske izbeglice, stjuartovci posle 1738 godine odakle i potiče njegovo ime. Iz ovog sistema se razvio razuđen sistem od 25 stepenova. Na čelu ovih loža se nalazio Vrhovni savet. Po prelasku u SAD se dalje razvio i tamo je nazivan francuskim. Kasnije modifikovan utopio se i ŠODiP, definitivno konstituisan 1801.

Većina braće MASONA nikada ne napreduje dalje od trećeg stpena Plave Jovanovske Lože. I to nije problem budući da postoji opšte priznavanje da je stepen Majstora MASONA najviši stepen u Masoneriji. Da u simboličnoj masoneriji. Plava ili Simbolička loža su prva tri stepena (Učenik, Pomoćnik, Majstor). Simbolična Jovanovska Masonerija se naziva Plavom Ložom, dok se viši stepenovi nazivaju Crvenom – Andrejevskom.

Loža Usavršavanja 4-14 stepena, Kapitol 15-17, Areopag od 19 -30, Tribunal 31 stepen, Veliki Inspektor Inkvizitor Komander, Konzistorijum 32 stepen, Uzvišeni Princ Kraljevske Tajne i Vrhovni Savet: koji čine Suvereni Veliki Generalni inspektori 33 i poslednjeg stepena.

U Vrhovni Savet Srbije na čelu sa Grand komanderom Đordjem Vajfertom pod zaštitom Vrhovnog Saveta Grčke 1912 uneta je svetlost u

novosagrađenom hramu na Vračaru na Or. Beograd. Neki autori potut Slobodana Škrbić ističu 4, 9, 13, 14, 18, 21, 28, dok 30, 31 i 32 imaju uzvišeni smisao, dok 33 je transedencija celokupnog sistema.

Ovih 33 stepenova škotskog obreda deli se u tri perioda kojima odgovaraju tri velike kulturne epohе istorije čovečanstva: jevrejsko-arhitektonska, religiozno-hrišćanska i slobodno-prosvaćena epoha. Radionice od 4-14 stepena tzv perfekcione lože ili LU. Zajedno sa tri stepena plave lože označavaju jevrejsko-arhitektonski period jer se njihovi obredi osnivaju isključivo na biblijskim tradicijama, odigravaju se u miljeu Starog Zaveta. U centru ovih obreda стоји simbol zgrade Solomonovoga hrama i njegov graditelj Hiram Abif.

Loža Usavršavanja predstavlja Potragu za Svetlom i buđenje duhovnosti i Volje čoveka. Tajni majstor odražava ideju o našim dužnostima prema Bogu, porodici, zemlji i masoneriji. Lekcije koje se uče u ovom stepenu govore o tišini, tajnosti, dužnosti i vernosti. Stalna potreba za višim, uzvišenijim i najuzvišenijim stepenima, koji bi na večno kružećoj spirali mentalnog i duhovnog razvoja, kao Jakovljeve leste, doveli inicijanta do vrata spasa.

Brat slobodni zidar, koji dolazeći iz simboličnih stepena Jovanovske lože stupa u Ložu Usavršavanja, obrađuje 4 stepen Tajnog majstora i posle određenog vremena i truda biva unapređen u 14 stepen. On se pri tom još uvek kreće u svetu Hirama, čija se legenda sa tim stepenom završava. Sveta reč se ponovo nalazi i zidar postaje time savršen. Hiramski period se time završava.

U sledećim višim stepenima počinje tzv moderno zidarstvo, prelaz iz jevrejskog u hrišćanski period. Prilikom unapređenja u 4 stepen, novoprimaljenom bratu se objašnjava da je načinio korak od simbolizma ka aktivizmu od čistog simbolima određenog načina razmišljanja ka učenjima Škotskog obreda, učenjima koji sve više imaju veze sa njegovim aktivnim stavom

prema njegovom okruženju. Zadatak slobodnog zidara u svim stepenima ostaje isti, on gradi Hram humanosti.

Loža usavršavanja je radionica koja radi na stepenima od 4-14:

4. Tajni Majstor – naglašava osećaj dužnosti, poverenja, integriteta i nephodnosti tajnosti i poverljivosti u odnosima,

5. Potpuni Majstor podučava da nečiste misli i sebične, bezvredne ambicije jesu ponižavajuće i destruktivne a da čovek koji zaboravi dužnost spram porodice, društva i Boga biva moralno i duhovno uništen.

6. Intimni Sekretar podučava posvećenost prijateljima i vrenošću u izvršavanju dužnosti, što je nagrađeno vrlinama.

7. Sudija, sudi pravedno a zakone i običaje primenjujući na sve. Pravdu ne potceljivati i ne uskraćivati ali je odmeriti sa dozom milosrđa.

8. Intendant Građevina, podučava da čast može biti korak ka usavršavanju moralnog zakona a da milost i velikodušnost čine neophodne osobine vođa.

9. Izabranik devetorice – podseća da je kroz vreme čovek na razne načine tragao za Bogom, obožavajući na mnoge načine i mnogim jezicima ali da je Univerzalno Obožavanje ustvari služenje bližnjima.

10. Slavni izabranik petnaestorice – prekršioci obaveza i posvećenosti ne prolaze nekažnjeno . shvatanje prekršaja i svedočanstvo nedostatka pokajanja uvećavaju ozbiljnost i okrutnost kazne.

11. Svetli izabranik dvanaestorice– podučava dobrom građanstvu odbacivanju i kažnjavanju zlih ali ipoštenju i poštovanju koji se moraju nagraditi. Treba biti iskren, pošten i dosledan.

12. Veliki Majstor Arhitekta – učenje o alatima i instrumentima jeste kontemliranje o mnogim aspektima života i ishođenje sa istinom što dovodi do sticanja iskustva i usavršavanja u veštini.

13. Kraljevski Svod Solomona – teškoće i opasnosti, koliko god velike, ne treba da skrenu istinskog i odanog brata od napretka ka usavršavanju. Najveće i najbolje stvari se nalaze trudom i radom, pregalaštvom i istrajnošću.

14. Veliki Izabranik i potpuni svetli zidar – ovaj stepen predstavlja vrhunac Drevne Masonske veštine a kao vrhovni stepen Lože Usavršavanja njihova suština jeste svetost Boga i obožavanja Njegovog Svetog Imena.

LU radi u Slavu Velikog Arhitekte Univerzuma. Knjiga Svetog Zakona u našoj jurisdikciji je Biblija, otvorena na Oltaru zakletve. LU radi po važećem ritualu koji je ustanovio VS. Članarinu u LU plaćaju svi aktivni članovi. VS određuje njenu visinu . Za dela solidarnosti i milosrđa obezbeđuju se sredstva putem priloga i donacija u Kesu milosrđa. Ložom rukovode oficiri, koja bira Kolegijum oficira. Radi jednom mesečno, najmanje osam puta godišnje (6 puta na 4 i najmanje po jednom na 13 i 14 stepenu. Za regularan rad potrebno je najmanje 9 braće na 14 stepenu.

Kolegijum oficira je skup svih oficira koji čine starešinstvo LU. Čini ga 7 članova: Trostruko silni majstor (starešina), Prvi inspektor (prvi nadzornik), Drugi inspektor (nadzornik), Besednik, Pisar (sekretar), Blagajnik i Milosrdnik. Kolegijum se svake godine obnavlja u celosti. Oficire LU predlaže TSM a potvrđuje se voljom apsolutne većine članova na 14 stepenu. LU donosi plan rada i sprovodi ga kroz radove. Akcenat se mora staviti na tradiciju datog stepena, njegovu istoriju, njegov inicijacijski doprinos, ezoterizam, simboliku i svrsishosnost učenja. Na 4 stepenu traga za spoznajom i to isključivo produbljivanjem prethodnih stepena.Na 12 proučavaju se stepeni od 5 do 12. Na 14 stepenu proučavaju se 13 i 14

stepen. Ritual se mora poštovati i primenjivati sa najvećom pažnjom. Zabranjena je rasprava političkog i verskog karaktera.

Brat ne može uzeti reč dok mu je TMS ne da. Samo prvi i drugi inspektor mogu uzeti reč uz jedan udarac čekićem i to sa ciljem da se TSM skrene pažnja da neki brat želi da uđe u hram ili traži reč. Brat koji je dobio reč ustaje i okreće se sa licem prema Istoku. Samo oficiri sede i mogu govoriti sedeći. Braća posetioci ne mogu glasati i uzimati reč o pitanjima koja se tiču funkcijonisanja LU. Sve odluke se donose prostom većinom osim izbora TSM i Kolegijuma oficira. Obavezno je tajno glasanje prilikom izbora TSM, novih oficira, unapređenja na viši stepen, glasanje za afilaciju ili brisanje zbog neplaćanja i glasanje o disciplinskim kaznama iz nadležnosti radionice. U slučaju jednakog rezultata glasanja zaključci se ne mogu usvajati ako je glasanje tajno, ako se glasa podizanjem ruke prevagu odnosi glas TSM.

Vrlo moći Suveren Grand Komander i zamenik GK imaju pravo da predsedavaju radom LU. U njihovom odsustvu to pravo pripada svakom članu VSS koga Grand Komander ovlasti, u slučaju prisustva delegacije VSS to pravo pripada vođi delegacije. U LU članovi viših stepenova od 14, nose insignije 14 stepena. Izuzetak članovi koje je Grand Komander delegirao da predstavljaju VSS.

Prijem novih članova

Proces koji se sastoji iz više faza: prikupljanje i evidentiranje kandidata za inicijaciju u tajnog majstora, pripremanje izveštaja o svakom kandidatu posebno (da li ispunjava uslove – formalne i suštinske), glasanje u LU o prijemu kandidata, traženje saglasnosti VSS o prijemu kandidata i inicijacija na 4 stepen. Uslovi za prijem: 25 godina starosti, da je na 3 stepenu u simboličnoj loži najmanje 2 godine, da je u simboličnoj loži obavljao neku dužnost u starešinstvu. Izuzetno može i mlađi od 25 godina u slučaju posebnog odobrenja VSS.

Predlog može dati svaki brat na 14 stepenu ili kandidat lično. Ukoliko smatra da je potrebno TSM može formirati odbor za proveru kandidata. Odbor obavlja razgovor i proverava intelektualne, moralne i duhovne kvalitete kandidata, potom se biografija svakog kandidata čita na radu, raspravlja se o kandidatu, nakon zaključka pristupa se glasanju – svi članovi LU se izjašnjavaju o kandidatu. Zapisnik o tome se dostavlja VSS koji donosi konačnu odluku o kandidatu. Izuzetno predlog se može direktno uputiti VSS ako je predlagač Generalni inspektor.

Napredovanje na više stepene u LU

TSM poziva kandidata za napredovanje na viši stepen i daje mu temu da napiše obavezni rad, sa liste koju je sačinio VSS. Kandidat mora da pročita rad na ritualnom radu LU. Zahtev za unapređenjem se može staviti u Kutiji predloga i to može uraditi svaki brat na 14 stepenu. Predlagač garantuje da je brat zasložio povećanje nagrade. Obrazlaže svoj predlog i odgovara za istinitost obrazloženja. TSM evidentira sve predloge za napredovanje zatim predlog stavlja na glasanje. (Rokovi: jedna godina 4-12 i jedna godina 12-14 stepen.). Postupak glasanja i korespondencije sa VSS koji daje saglasnost.

Kaznene odredbe

Disciplinski prekršaji zavise od težine prekršaja, u nadležnosti su radionice ili njenog starešine. Predviđene kazne su: opomena, ukor, nemogućnoćnost izbora na neku dužnost za neki period, privremeno i trajno isključenje iz LU. LU je organ odlučivanja po žalbama. VSS odlučuje o isključenju iz jurisdikcije. VSS može pod određenim uslovima proglašiti privremenu suspenziju ili gašenje LU.

I na kraju citiraču brata Totića (citat iz Masonskog venčanja str 60) prvog inspektora: Pravila postoje da bi se poštovala. Mi Radimo rituale po Škotskom obredu Drevnom i prihvaćenom, koji je u stvari vojnički red sa

strogo definisanim regulama i ne trpi nikakve improvizacije. U našem Škotskom ritualu pobeda, nije kao obično, pobeda nad drugima, već se simbolično može shvatiti kao pobeda nad samim sobom, pobeda koja kao nagradu donosi mir i spokoj našoj duši i vodi nas bliže svetlosti.

S. P.

Veliki izabranik potpuni i svetli zidar,

Sećanje na Jovana Isakova

U znak sećanja na brata koji nije više među nama, evo reči koje je starešina PL Timakum, uputio braći tokom komemorativnog rada u ovoj loži:

Draga Braćo,

Naš Brat u časnom otpustu Jovan Isakov, jedan od osnivača naše Poštovane lože i njen prvi Časni starešina, preselio se na Večni istok.

Kao Časni starešina uvek je poštovao principe ugaonika i šestara. Dužnost starešine je obavljao

znalački, često težeći perfekciji i savršenstvo, pri čemu je svojim ličnim primerom i radom davao najviši doprinos. Datu zakletvu je poštovao srcem, bez ikakvih rezervi.

On nije bio moj garant ali me je prvi pored brata Dragan Đurića uveo u tajne Slobodnog zidarstva. Čestim razgovorima o smislu, ciljevima, značaju i simbolici Slobodnog zidarstva, profanim druženjem i savetima nesebično mi je pomagao da klešem svoj kamen, na čemu sam mu neizmerno zahvalan.

On je obeležio svoj život dobrim i humanim stvarima, iskreno je pomagao i podržavao sve ideje

koje doprinose razvoju Masonerije i širenju Bratskog lanca, i kao takvog ga treba pamtitи.

Treba ga pamtitи i kao prijatelja, Brata, koji sad spava mirno i kome su sada otvoreni zvezdani putevi nebeski. Pamtićemo ga kao onog koji sada „ore nebeske njive“ dok „nekom Drina teče desno, nekom Drina levo teče“ u društvu „Devojke iz moga kraja“, kao dobrog čoveka na dobrom glasu.

„Smrt učvršćuje i uzdiže samo istinske veličine“.

Hvala mu na svemu.

Br. S.J. MKU

meseca jula 6019. G.I.S.

PL TIMAKUM

Or. Knjaževac

Filozofija slobodnog zidarstva

Kako je stvoren svet?

Ima li života nakon smrti?

Zašto se život odvija baš na ovaj a ne na neki drugi način?

Kako treba da živimo?

Ovo su pitanja koja je svako sebi postavio bar jednom u životu. Ako do odgovora želimo da dođemo racionalnim razmišljanjem, pomažući se naučnim metodom, mi se već bavimo filozofijom i razmišljamo o osnovnim filozofskim temama. U ovom radu će najpre biti reči o tome kako se definije filozofija kao nauka a zatim ću pokušati da objasnim zašto slobodno zidarstvo zapravo predstavlja jedan praktičan filozofski sistem. Pre toga će biti reči o

tome na kojim je osnovama filozofija slobodnog zidarstva nastala i odakle je stigla do tačke gde se nalazi danas. Na kraju ćemo pokušati da podvučemo elementarne stavove slobodno zidarskog pristupa filozofskim temama.

1. Nešto malo o filozofiji

Odgovoriti na pitanje „Šta je filozofija?“ je istovremeno i lako i teško. Za naše potrebe biće dovoljno da se poslužimo najpre citatom iz jednog od udžbenika koji koriste studenti na Oksfordu gde se kaže: „Filozofija je nauka koja se bavi opštim i temeljnim problemima vezanim za stvarnost: postojanjem, znanjem, vrednostima, razumom,

umom i jezikom“. U Vujaklijinom leksikonu stranih reči i izraza filozofija se definiše kao: „Naučni rad na izgrađivanju opšteg pogleda na svet i sam taj pogled na svet“. Da definiciju filozofije zaključimo poznatom činjenicom da sama reč dolazi iz antičke Grčke i u prevodu bukvalno znači: „Ljubav prema mudrosti“.

Čovek se filozofskim temama bavi već više od 2500 godina, pokušavajući da odgonetne osnovne fenomene ljudske egzistencije. Baveći se problemima prosvetljenja i otkrovenja, filozofija se u starom i srednjem preplitala sa religijom i prirodnim naukama. Savremena filozofija je od XVII veka zahvaljujući razvoju akademskog pristupa uspela da napravi otklon od antičke i srednjevekovne filozofije i u određenoj meri suzi teme kojima se bavi. Osnovne filozofske metode su analiza, sinteza, interpretacija i spekulacija.

Da bismo zaokružili definiciju filozofije, na kraju ćemo nabrojati osnovne oblasti kojima se ona bavi. Cilj nabranje ovih naučnih oblasti je da prepoznamo problematiku kojom se i mi kao masoni bavimo na radovima u našim radionicama. Osnovne oblasti filozofije su:

- **Ontologija ili „metafizika“** - oblast koja proučava osnov ukupne stvarnosti, ili biće svega bivstvujućeg. „Biće“ je jedan od osnovnih pojmoveva kojima se bavi čista filozofija i tumači se kao temelj postojanja ničim uslovljen, ako apsolut ili supstanca.

- **Epistemologija** je oblast koja se bavi osnovnim principima saznanja, odnosno proučava naš saznajni aparat i njegovo funkcionisanje. Teorija saznanja proučava nastanak, mogućnosti i granice ljudskog saznanja.

- **Logika** - filozofska disciplina koja proučava osnove mišljenja i valjanog zaključivanja kao što su indukcija i dedukcija.

- **Etika** se bavi proučavanjem pojmoveva dobrog i ispravnog. Predmet etike je moral. Etika pokušava da odgonetne motive čovekovo delovanja i moralnog rasuđivanja.

- **Estetika** se bavi ispitivanjem lepog i vrednog. Predmet proučavanje estetike je umetničko

stvaralaštvo a osnovna pitanja na koja traži odgovor su: šta je suština umetničkog stvaranja i šta je suština doživljaja umetničkog dela?

U filozofske oblasti spadaju još i aksiologija, antropologija i neke druge oblasti čije bi navođenje ovde izašlo iz okvira naše teme.

2. Uticaji i osnova na kojoj je formirana slobodnozidarska filozofija

Neosporna je jedna neprekidna linija negovanja simbolima i ritualima zaognutog znanja koje se postepeno otkriva samo izabranima i posvećenima. Ova linija započinje sa obredima staroegipatskih sveštenika i legendama o egipatskim božanstvima, pa preko starogrčkih škola misterija, ranohrišćanske esenske zajednice na Bliskom istoku, vitezova templara, nastavlja se preko rozenkrojcerskih društava i dalje dopire sve do današnjih dana. Međutim ovde neće biti reči o ovom romansiranom pristupu istoriji masonerije i masonske simbolike. Ovde ćemo pokušati da nešto kažemo o filozofiji slobodnog zidarstva u trenutku nastanka rituala i osnovne simbolike koju mi u praksi prepoznajemo danas. To je zapravo trenutak nastanka spekulativnog slobodnog zidarstva, datiran u prvoj polovini XVII veka, na prostoru današnje zapadne Evrope. To je sam kraj perioda poznatog kao „humanizam i renesansa“. Na polju filozofije to je period procvata nove filozofske misli. Nakon vekova tame i neprikosnovene vladavine crkve koja je između ostalog i preko inkvizicije u korenu zatirala svaku pojavu drugačijeg mišljenja, dolazi do eksplozije u razvoju najpre umetnosti a zatim i nauke. U tom trenutku se formiraju osnovna simbolika, legende i alegorije kroz koje danas prepoznajemo filozofiju slobodnog zidarstva.

Do pojave renesanse, malobrojni filozofi koji su se bavili promišljanjem na osnovne filozofske teme ni u jednom trenutku nisu dovodili u pitanje važeće crkvene dogme. Svi njihovi napori bili su usmereni na to da učenje klasičnih Grčkih filozofa nekako udenu u važeću hrišćansku doktrinu.

Renesansa je to promenila i dovela do uspostavljanja novog odnosa prema Bogu. Filozofija i nauka postepeno se odvajaju od teologije a odnos prema stvarnosti počinje da se formira na osnovu opažanja, merenja i eksperimenta. U središte interesovanja dolazi čovek. Lični odnos čoveka prema bogu postaje važniji od odnosa čoveka prema crkvenim institucijama. Posledica ove individualizacije odnosa prema religiji u perodu pozne renesanse dovodi do pojave reformacije i novih denominacija unutar hrišćanske religije.

Najpoznatiji filozofi na početku perioda renesanse okreću se čoveku. Fićino kaže: „Upoznaj samog sebe, o, božanski rode u obliju čoveka!“. Piko de la Mirandola napisao je knjigu pod naslovom: „Pohvala ljudskoj vrednosti“. Tokom mračnog srednjeg veka crkvena dogma je insistirala na čovekovoj grešnoj prirodi, dok polazeći od antičkog humanizma, renesansni filozofi čoveka počinju da posmatraju kao nešto beskrajno veliko i vredno. Rano-renesansna filozofska misao se može opisati kao fuzija judeo-hrišćanske tradicije i znanja najsažetije zapisanih u dve ključne knjige a to su „Hermetika“ i „Kabala“. „Hermetiku“ je 1050 godine u Konstantinopolju kompletirao ugledni Vizantijski filozof i istoričar Pselus. Sadržaj ove knjige je u osnovi helenizirana filozofija drevnog Egipta. „Kabalu“ je kao mističnu interpretaciju judaizma uobliočio Španski jevrejski sefard, Mojsije de Leon, krajem XIII veka. Osnovne karakteristike renesansne filozofske misli izgrađene na ovim uzorima su: **neoplatonizam**, međusobna **povezanost božanskog sa ovozemaljskim** (pri čemu se ova dva sveta dopunjavaju i stoje u ravnoteži) i verovanje da je **otkrovenje i spoznaja božanskog** zapravo lično iskustvo do kojeg svako dolazi sam za sebe, nezavisno od tuđeg iskustva. Da kažemo nešto više o svakoj od ove tri osnovne karakteristike renesansne filozofske misli:

- **Neoplatonističko** shvatanje sveta počiva na činjenici da je Bog beskonačan. Za razliku od crkvene dogme koja razdvaja kreatora i njegovo delo, neoplatonisti smatraju da je tokom kreacije Bog ugradio sebe u svoje delo i da nastavlja da

postoji kroz to delo. Njegova kreacije su ceo univerzum i sav život u njemu. Granica između materije i duha je nejasna. U svakom čoveku tinja božanska iskra.

- Iz ideje međusobne povezanosti **makrokosmosa** (Univerzuma) i **mikrokosmosa** (čoveka) sledi i konstatacija da je božanski, odnosno duhovni deo stvarnosti, složenim vezama isprepleten sa ovozemaljskim odnosno materijalnim delom. Sve što se dešava u jednoj sferi istovremeno se prelama i ima uticaja i na drugu sferu. Na primer, zvezde i planete utiču na ponašanje čoveka preko različitih nevidljivih sila. Ključ za razumevanje duhovnog sveta su simboli.

- Pojedinac može da spozna Boga samo kroz lično iskustvo i to tek nakon upornog rada na sebi. **Otkrovenje je lični doživljaj** i tu ne pomaže prihvatanje tuđeg iskustva otkrovenja jer to je onda

dogma. Svako mora sam da uloži određeni trud i da traganjem za istinom na kraju spozna božansko u sebi. "Perenijalizam" ili „večna filozofija“ govori upravo o ovom fenomenu i smatra da je ovaj mehanizam prepoznatljiv u svim poznatim religijama. Univerzalne istine koje će se jednog dana otkriti vernicima u središtu su svake velike religije i uvek su iznova otkrivane od strane osnivača tih religija. Iako se religije nekada međusobno znatno razlikuju i čak suprotstavljaju jedna drugoj, ipak se kod svih može prepoznati jedno zajedničko učenje o konačnom smislu života. Pobornici perenijalizma smatraju da je sjedinjenje čovekove duše i više instance moguće samo kroz „samorazvoj“ i „pročišćenje“.

Sledeći ove uzore nastali su masonske rituali, legende i osnovna simbolika u obliku koji mi prepoznajemo danas. Pažljivom analizom svakog od osnovnih masonske simbola lako je identifikovati izvore u judeo-hrišćanskoj i hermetičkoj simbolici kasne renesanse. Prepoznavanje korena iz kojih su u masoneriju dospela dva stuba, šahovsko polje, plamena zvezda, zavojito stepenište, legenda o Hiramu i drugi simboli i legende, izlazi iz okvira ovog teksta, ali je analizom izvora koje smo naveli moguće lako pronaći njihovo poreklo. Međutim, od prvobitne simbolike i ranih rituala sa početka XVII veka, do praktičnog filozofskog sistema koji imamo danas, pređen je dugačak put.

Nakon eksplozije na polju umetnosti a zatim i na polju nauke koju je sa sobom donela renesansa, jedan za drugim se pojavljuju veliki mislioci i filozofi a sa njima i kapitalna dela koja su obeležila godine koje slede. Istovremeno sa napretkom nauke dolazi do uske specijalizacije u istraživanju i konstantne fragmentacije znanja, pri čemu se ubrzao iz fokusa naučnika gubi opšta slika. To se posebno vidi u fundamentalnim naučnim pravcima vezanim za fiziku, hemiju, medicinu i druge prirodne nauke. Na fragmentaciju znanja ne ostaju imune ni društvene nauke. Suprotno fragmentaciji, pojedini mislioci pokušavaju da ukažu i na činjenicu da je jako važno raditi na integraciji znanja što predstavlja centralnu ideju i masonskega pristupa. Prelomni

trenutak nakon kojeg je masonska pristupa filozofskim pitanjima postao teorijski utemeljen je rad nekoliko mislioca među kojima je sigurno najznačajniji Karl Gustav Jung. Zato ćemo njemu ovde posvetiti malo više pažnje.

3. Nešto malo o Karlu Gustavu Jungu

Kraj XX veka i današnje doba su u znaku filozofskog pravca poznatog kao egzistencijalizam. Međutim, za razumevanje masonske filozofskog sistema veoma je značajno delo švajcarskog mislioca Carla Gustava Junga, koji je živeo i radio neposredno pre pojave najpoznatijih egzistencijalista. Tek nakon objavlјivanja dela ovog švajcarskog lekara, naučnika i mislioca, masonska pogled na svet dobija svoju naučnu ozbiljnost.

Svojom teorijom o arhetipovima i kolektivnom nesvesnom Jung je izazvao pravu revoluciju u razumevanju ljudske prirode. Analizirajući snove, mitove, rituale, kao i medicinsku praksu kojom se bavio, Jung je u nauku uveo pojam nadličnog nesvesnog, kao novi unutrašnji sloj koji se krije duboko ispod pojedinačnog nesvesnog. Kako je pojedinačno nesvesno već bilo prilično dobro istraženo u radovima Sigmunda Frojda, kolektivno nesvesno se pojavilo kao potpuno novi pojam. U kolektivnom nesvesnom krije se godinama akumulirano duhovno iskustvo prethodnih generacija, a čine ga različiti arhetipovi. U svojim raspravama on objašnjava arhetip majke, božanskog rađanja, ponovnog rođenja, duha i drugih arhetipova sadržanih u bajkama, religiji, ezoteričnim učenjima i mitovima.

Posle Junga, više ništa nije bilo kao pre, a posebno dramatičnu promenu doživljavaju humanističke nauke i sve vrste umetnosti (književnost, slikarstvo, sve do muzike i filma).

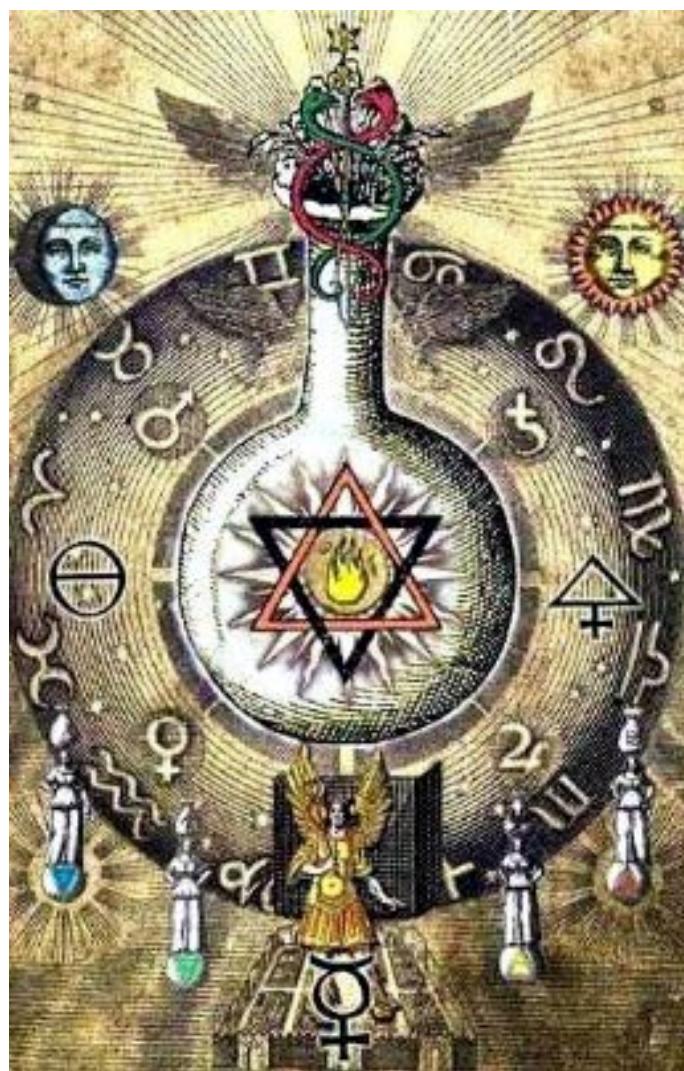
Za nas masone poseban značaj imaju Jungova dela napisana u kasnijim godinama njegovog života, kada je tragajući za prarhetipovima kolektivnog nesvesnog uronio u svet alhemije i počeo da proučava dela Agripe i Paracelzijusa. Površno posmatrajući alhemiju kao

proces dobijanja zlata iz olova hemijskim rakkcijama izazivanim u staklenoj retorti, očas alhemiju okarakterišemo kao besmislen i uzaludan magijski obred. Međutim, Jung je otkrio pravu prirodu srednjevekovnih alhemijских procesa i objasnio je u knjizi koja se pojavila 1944 godine, pod naslovom: „Psihologija i alhemija“. Za Jungovog alhemičara materija koju on proučava i pokušava da promeni je velika nepoznanica i baš zahvaljujući toj činjenici, u sudaru sa nepoznatim alhemičaru se ukazuje nesvesno i iz dubine duhovnog nasleđa pojavljaju se slike i događaji čime se zapravo uspostavlja saznajni proces. Zahvaljujući ovako iniciranom spoznajom on počinje da razumeva ono što radi. Psihički doživljaj i saznajni proces u svesti alhemičara izazvan alhemiskim eksperimentom neodoljivo podsećaju na hemijske rekcije pretvaranja jednog jedinjenja u drugo. Pandan „čistom zlatu“ u materijalnom aspektu eksperimenta na duhovnom polju postaje „kamen mudrosti“. Tokom alhemiskog postupka sam alhemičar preživljava transformaciju i sam postaje objekat duhovne transmutacije. Za Junga materija nije bezlični skup atoma. Sama večnost koja je immanentno svojstvo materiji, čini je nosiocem i čuvarem božanskog dodira.

Jedan od najvažnijih principa koji je Jung kao alhemičar potencirao je jedinstvo suprotnosti. Dualizam u svemu što nas okružuje i nastanak novog kvaliteta u rakkciji dva suprotna elementa je sama suština eksperimenta. U procesu preobražaja „olovne“ ovozemaljske nečistoće u „zlatu“ duhovnog savršenstva, retorta je sam alhemičar. Bavljenje modernom alhemijom za Junga nije ništa drugo već dugotrajni i mučni proces upoznavanja samog sebe i on ga u svojim radovima naziva proces individualizacije. U knjizi „Uvod u religijsko-psihilošku problematiku alhemije“ Jung ide još dalje i „kamen mudrosti“ poredi sa Isusom Hristom, ali ova tema zahteva mnogo više prostora.

Da zaključimo ovaj deo posvećen Jungu i kažemo da on nije od svojih poštovaoca tražio da se bave alhemijom, već je želeo da potakne svakog da sam pokrene svoj unutrašnji točak i prepusti se čaroliji metamorfoze unutrašnjeg bića. Ovaj proces možemo nazvati kako god želimo. On ga je nazvao

individualizacija, dok ga slobodni zidari nazivaju put ka svetlosti. Sve ono što radimo u masonskim radionicama neodoljivo podseća na alhemijski postupak koji opisuje i objašnjava Karl Gustav Jung.

4. Slobodno zidarstvo kao praktičan filozofski sistem

Centralna alegorija slobodnog zidarstva o putu iz tame u svetlost prepoznaje se u svim religijama a potiče iz staroegipatskih inicijacija i antičkih misterija. Svima njima je zajednička tema čovek koji je samom kreatorovom kreacijom sve imao i bio savršen, ali je doživeo pad i bio izopšten iz više sfere egzistencije, te zato danas luta

ovozemaljskim bespućima tražeći ono što je izgubio. Izgubljena je njegova prava i orginalna priroda. Čovečanstvo je iz centra života izbačeno na periferiju i sada tumara zarobljeno u sadašnjosti, ograničeno svojim nesavršenostima i neznanjem. Učenjem, disciplinom i upornošću, pojedinac može sebi stvoriti priliku i da se vrati tamo odakle je potekao - u svoj „izgubljeni raj“. Tajne naše prave prirode su privremeno skrivene a naši kapaciteti da ih otkrijemo umanjeni teškoćama koje donosi svakodnevica. Gradeći hram pri čemu smo mi istovremeno i graditelji i građevinski materijal, slobodno zidarstvo nam ukazuje na put za nalaženje onog što smo izgubili.

Ako na ovaj način shvatamo alegoriju o putu iz tame u svetlost, onda za slobodno zidarstvo možemo reći da je praktičan filozofski sistem - jer nudi odgovore na pitanja koja smo postavili na početku ovog rada. Pitanje svih pitanja glasi: „Kakav je smisao i kakva je svrha našeg života?“ Slobodno zidarstvo nam i ovde nudi praktičan odgovor i ukazuje odakle dolazimo i gde ćemo se vratiti jednog dana. Ukoliko je Bog krug, čiji se centar nalazi svuda (kako nam govori jedan od osnovnih masonske simbola), onda se božanski centar, princip života i beskonačnosti u nama samima.

Površno posmatrano, slobodno zidarsko učenje može ostaviti utisak da se tu radi o skupu moralnih pouka koje se pronalaze i na mnogim drugim mestima. Formalno, nema velike razlike između pouka koje definiše „10 Božjih zapovesti“ i pouka u „masonske Dekalogu“, jer se u oba slučaju preporučuje ono što je dobro a zabranjuje ono što je loše. Međutim, razlika postoji i potiče iz proste činjenice da slobodni zidar o poukama razmišlja tokom ritualnog rada u zaštićenoj loži koja je za to vreme izvan „vremena i prostora“, pri čemu je on uzdigao svoje srce i otvorio um. Slobodni zidar shvata da tajne koje otkriva nisu na površini i ne kriju se u jezičkim bravurama već su u duhovnoj sferi.

Da zaokružimo pasus o masonske filozofije sa nekoliko elementarnih stavova kojima se kao masoni danas rukovodimo:

Kreator je jedan i njegovo ime i priroda su nebitni.

Čoveka čine duhovni i materijalni deo.

Ovozemaljska i privremena priroda materijalnog dela, ljudi čini nesavršenim i sklonim greškama. Radeći na sebi pokušavamo da duhovni deo dovedemo u ravnotežu sa materijalnim.

Naš cilj je spoznati kreatora i postići harmoniju sa univerzumom koji nas okružuje.

5. Nešto što liči na zaključak

Iako za nas masone, slobodno zidarstvo nedvosmisleno predstavlja zaokruženi filozofski sistem, da li je ono to zaista i za profani svet koji na to pitanje gleda uz više sumnje i mnogo kritičnije. Po temama kojima se na masonske putu inicirani bavi, savremena masonerija sigurno zadovoljava sve naše interne potrebe. Da li je masonska filozofija dovoljno naučno utemeljena, pitanje je na koje nije tako lako odgovoriti.

U namerni da formulišemo kakav-takav odgovor, poslužićemo se paralelom sa jednim drugim pitanjem i vratićemo se još jednom Karlu Gustavu Jungu. Razmotrićemo zanimljivu dilemu koja glasi: Da li je Karl Gustav Jung bio naučnik ili mistik? Da li je u poznim godinama života Karl Gustav Jung izdao naučni metod i okrenuo se okultnom? Praktičnom metodom proveriti da li su Jungove tvrdnje o alhemiskim procesima tačne, zahteva od nas da uložimo najmanje onoliko vremena i truda koliko je i on sam uložio u svoja istraživanja. Da li je Jung doživeo otkrovenje i proučio u tajne transmutacije duše mi danas ne možemo sa sigurnošću znati. Predznanje koje je Jung imao, energija i godine koje je uložio u istraživanje, kao i zaključci do kojih je došao, nedvosmisleno pokazuju da alhemija nije glupost. Međutim, moguće je da je on otkrio samo jedno lice alhemije čovekovog unutrašnjeg bića, a nama će se ako budemo istrajni najverovatnije ukazati neko drugo. Da li uopšte ima smisla slediti njegov put, ako je

moguće do istih rezultata doći i nekim drugim jednostavnijim sredstvima? Da li naučnici koji u Cernu pokušavaju da iz atoma izdvoje „božansku česticu“ rade na istom zadatku traganja za „kamenom mudrosti“, ali idu drugačijim putem i koriste neke druge alate. Da li će se na kraju puta i njima ukazati spoznaja božanske iskre u čoveku?

Istina kojom mi kao masoni treba da se rukovodimo u svakodnevnom životu, zapravo nije tako komplikovana, kao što to izgleda na prvi pogled. Pouka iz sledećeg citata daje nam sasvim

solidne smernice i dovoljno motiviše da istrajemo na putu iz tame ka svetlosti:

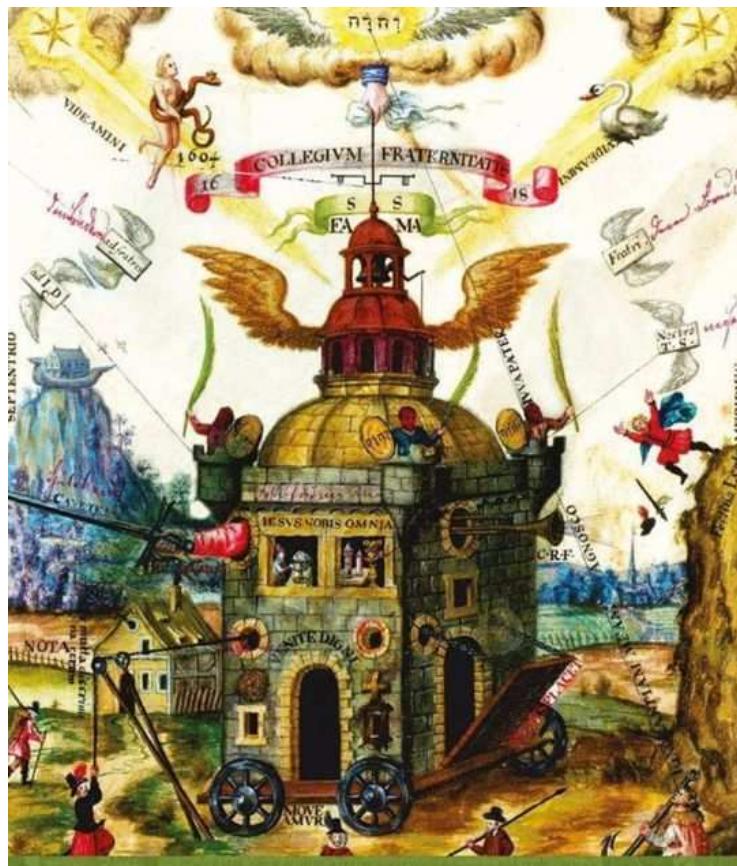
„Svrha čoveka nije nigde drugde nego u čoveku samom.

Naš konačni ali nedostizni cilj je savršenstvo, međutim, naš dostižni cilj je stalno usavršavanje...“

Č. V.

Velika Naconalna Loža Srbije

Philosophy of Freemasonry

*How was the world made?
Is there life after death?
Why does life fold in this and not in any
other way?
How should we live?*

These are the questions that each of us poses to himself at least once in a lifetime. If we want to find answers by rational thinking, while employing the scientific method, we are already dealing with philosophy and thinking about the basic philosophical themes. The paper will firstly discuss the issue of defining philosophy as a science before proceeding to attempts to explain the reasons why Freemasonry in truth represents a practical philosophical system. The latter issue will bring into question the foundations on which the philosophy of Freemasonry came into existence as well as where it started before getting to the point

it has reached nowadays. Finally attempts are made to underline elementary attitudes of a Freemasonry approach to philosophical issues.

1 A Little Something about Philosophy

To provide an answer to the question „What is philosophy?“ is at the same time both easy and difficult. For our needs here it is sufficient to first of all quote one of the textbooks used by the students of Oxford stating that „philosophy is the study of general and fundamental problems, such as those connected with reality: existence, knowledge, values, reason, mind, and language.“ In the Vujaklija lexicon of foreign words and terms philosophy is defined as “a scientific work on building a general view of the world and this very worldview itself.” Let’s conclude the definition of

philosophy here with a well-known fact that the very word philosophy comes from the ancient Greek word φιλοσοφία which literally means “love of wisdom.”

Man has been dealing with philosophical issues for more than 2500 years while trying to decipher the basic phenomena of human existence. In its studies of the problems of enlightenment and revelation, philosophy was intertwined, in the Old and Middle Ages, with religion and natural sciences. Contemporary philosophy has, from the 17th century onward and due to the development of academic approach, succeeded in diverging from the ancient and medieval philosophy and, to an extent, in narrowing down the issues it is concerned with. The basic philosophical methods are analysis, synthesis, interpretation and speculation.

In order to round up the definition of philosophy, we shall, finally, enlist the basic branches it is the study of. The aim of this enlisting of scientific fields is to make us recognize the problems that we, as Masons, deal with at our workshops. The basic branches of philosophy are:

Ontology or “metaphysics” is the study of the most general features of the overall reality or the being of all existing. “Being” is one of the basic concepts that pure philosophy deals with and is interpreted as the foundation of existence which is unconditioned, i.e. an absolute or substance.

Epistemology is the branch of philosophy dealing with the basic principles of cognition, that is, it studies our cognition apparatus and its functions. The theory of cognition studies emergence, possibilities, and limits of human cognition.

Logic is a philosophical discipline that studies the basics of thought or valid reasoning such as deduction and induction.

Ethic is about studying the concepts of good and right. Its subject is moral. Ethic tries to decode the motives of human action and moral judgment.

Aesthetic studies the beautiful and the valuable. Its object of study is artistic creation and the basic questions it seeks to answer to are: what is the essence of artistic creation and what is the essence of the experience of artwork?

Other philosophical branches include axiology, anthropology and some other ones whose

more detailed explanation here would lead us far from our set topic.

2 Influences and Foundation That Freemasonry Philosophy Was Built Upon

Beyond any doubt is a continuous line of cherishing the symbols and rituals of the veiled knowledge that is gradually revealed only to the chosen and the illuminated. This line started with the rites of old Egyptian priests as well as legends about Egyptian deities through ancient Greek schools of mysteries, early Christian Essenic communities at the Near East, the Knights Templar and Rosicrucian societies, and further on till the present day. Yet here we are not going to examine this romanticized approach to the history of Freemasonry and Masonic symbolism. Rather we are going to try to say something about the philosophy of Freemasonry at the moment of the ritual formation and the basic symbolism that we recognize in practice today. The moment we refer to is actually the one of the emergence of speculative Freemasonry dating the first half of the 17th century on the territory of the present day Western Europe. This is the very end of the period otherwise known as the Humanism and Renaissance. In the domain of philosophy this is the period of the flourishing of the new philosophical thought. After centuries of darkness and unquestioned rule of the church which had, among other things, through the Inquisition, extirpated from its very roots any possibility of a different opinion, there came an explosion in the development, first of all, of arts and then of science. It is likewise the time when the basic symbolism, legends and allegories were formed, namely, those through which we today recognize the philosophy of Freemasonry.

Till the Renaissance came to the scene, a very few philosophers involved in the study of the basic philosophical themes came to, even for a moment, questioning the leading church dogmas. All their efforts aimed at finding the ways of somehow inputting the teachings of the ancient Greek philosophers into the dominant Christian doctrine. The Renaissance changed all this; it led to setting up a new attitude to God. Philosophy and science gradually departed from theology while the attitude to reality came to be formed on the basis of

perception, measurement and experiment. It is man who became the centre of interest. A personal attitude of man to God became more important than his attitude towards ecclesiastical institutions. The outcome of this individualization of the attitude to religion, in the period of the Late Renaissance, led to the emergence of the Reformation as well as new denominations within the Christian religion.

The best known philosophers, at the beginning of the Renaissance period, turned to man. Ficino says, "Know thyself, O divine lineage in mortal guise!" Pico Della Mirandola wrote an oration entitled *Oration on the Dignity of Man*. During the dark Middle Ages the church dogma insisted on man's sinful nature while, starting from the classical humanism, the Renaissance philosophers began to regard man as something infinitely grand and valuable. The early Renaissance thought can be described as a fusion of the Judeo-Christian tradition and knowledge most concisely written down in two seminal books, *Hermetica* and *Kaballah*. *Hermetica* was completed, in Constantinople in 1050, by the respected Byzantine philosopher and historian Psellus. The content of the book is basically Hellenized philosophy of ancient Egypt. *Kaballah* as a mystical interpretation of Judaism was given its final shape by the Spanish Sephardi Jew Moses de León in the late 13th century. The basic characteristics of the Renaissance philosophical thought built upon these models are: **Neoplatonism, interconnectedness of the divine and the earthly** (assuming that these two worlds complement and balance each other) and the belief that the **revelation and cognition of the divine** are in effect a personal experience that everyone achieves on his own, independently of the experience of others. Let's say a few words about each of these basic characteristics of the Renaissance philosophical thought:

- **Neoplatonist** understanding of the world is founded on the fact that God is infinite. Unlike the church dogma which separates the creator from his work, the Neoplatonists hold that in his creation God built himself into his work and continues to exist through it. His creations are the whole universe and all life in it. The line between matter and spirit is blurred. In every man there is a divine sparkle shining.

- From the idea of interconnectedness between **macrocosm** (Universe) and **microcosm**

(man) there also follows a view that the divine, that is, spiritual part of the reality is intertwined, through intricate relations, with the earthly, that is, material part. All that happens in one sphere is at the same time reflected and has an impact upon the other sphere. For instance, the stars and planets affect human behavior through different invisible forces. The key for understanding the spiritual world are symbols.

- An individual can get to know God only through personal experience and even this only after a devoted work upon himself. **Revelation is a personal experience** and no acceptance of someone else's experience of revelation is helpful in this case since this would be a dogma. Everyone should invest his own effort and in his search for truth he can finally get to know the divine in himself. "Perennialism" or "eternal philosophy" speaks about this very phenomenon and holds that this mechanism is recognizable in all the known religions. The universal truths that will one day reveal themselves to believers are at the very core of every major religion and are all the time revealed anew by the very founders of these religions.

Though the religions sometimes differ considerably or even oppose each other, still in all of them can be found a common teaching about the ultimate meaning of life. The advocates of perennialism hold that the act of unity of human soul and a higher authority is possible only through “self-development” and “purification.”

Following the above-given guiding principles did the Masonic rites come into being, legends and symbols in the form that we recognize at present. By a close analysis of each of the basic Masonic symbols it becomes easy to identify the sources in the Judeo-Christian and hermetic symbolism of the Late Renaissance. The recognition of the roots that brought to Freemasonry two pillars, the chess board, the blazing star, the spiral staircase, the legend of Hiram Abiff and other symbols and legends is beyond the scope of this text; yet by analyzing the sources mentioned here it is possible to easily detect their origin. However, it is quite a long path leading from the original symbolism and early rites from the early 17th century to the practical philosophical system we possess today.

After the above-mentioned explosion in the field of art preceding the one in the field of science that were both brought about by the Renaissance, there came one after another great thinkers and philosophers and, thanks to them, the major works that marked the years thereafter. Along with the progress of science there came narrow specialization in exploration as well as constant fragmentation of knowledge which would very soon cause the general image to disappear from the scientists' focus. This is especially evident in the fundamental scientific bearings related to physics, chemistry, medicine and other natural sciences. Yet fragmentation of sciences was by no means something that the social sciences were immune to. Contrary to fragmentation, some thinkers tried to point to the fact that it is very important to work upon integration of knowledge which represents a central idea of the Masonic approach as well. A decisive moment after which the Masonic approach to the philosophical issues became theoretically founded comprises the works of several thinkers including, most surely, the most important of them all, Carl Gustav Jung. For this reason we are going to devote slightly more attention to him.

3 A Little Something about Carl Gustav Jung

The end of the 20th century and the present age are under the sign of the philosophical approach known as Existentialism. Yet, for an understanding of the Masonic philosophical system of great importance is the work of the Swiss thinker Carl Gustav Jung who lived and worked just before the emergence of the best known Existentialists. Only after the publication of the works of this Swiss psychiatrist and psychoanalyst, scientist and thinker, did the Masonic worldview get its scientific solemnity.

With his theory of archetypes and collective unconscious Jung caused a genuine revolution in the field of understanding human nature. By analyzing dreams, myths, rituals and the medical practice he was involved in, Jung introduced into science the concept of the unconscious beyond the personal as a new inner layer hidden deep under the individual unconscious. Since the individual unconscious had already been thoroughly investigated in the works of Sigmund Freud, the collective unconscious emerged as an entirely new concept. In the collective unconscious there lies hidden a spiritual experience accumulated over the centuries, from previous generations, consisting of a variety of archetypes. In his debates he explained the archetypes of mother, divine birth, rebirth, spirit and other ones appearing in fairy tales, religions, esoteric teachings and myths.

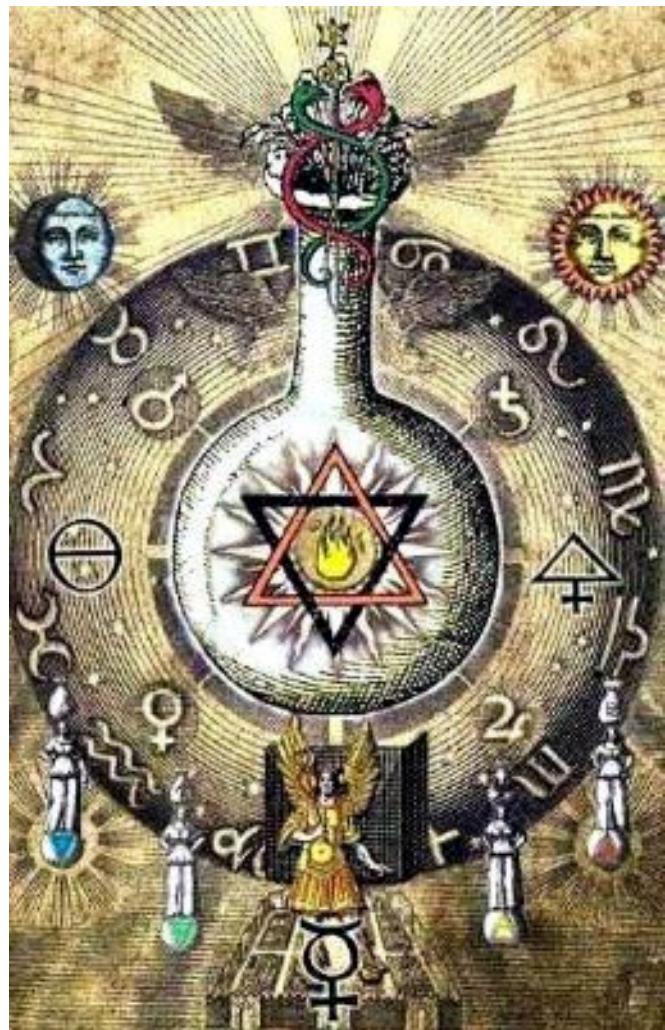
After Jung nothing was the same as before. An especially dramatic change was undergone by the humanist sciences and all kinds of art (literature, painting, all of them up to music and film).

For us, Masons, of special importance are Jung's works written in his later years when, in searching for pre-archetypes of the collective unconscious, he delved into the world of alchemy and started to explore the works of Agrippa and Paracelsus. If we cast a cursory glance at alchemy as a process of obtaining gold from lead by the chemical reactions induced in a glass crucible, we are prone to characterize it lightly as a meaningless and vain magic rite. However, Jung discovered the true nature of medieval alchemic processes and explained it in a book published in 1944 entitled *Psychology and Alchemy*. For a Jung's alchemist the matter he studies and tries to change is a great

mystery and it is due to this fact that, in a collision with the unknown, the alchemist witnesses an apparition of the unconscious before him: from the depths of the spiritual heritage there arise images and happenings by which a cognitive process is actually established. Thanks to the cognition initiated in this way, he begins to understand what he is doing. A psychic experience and a cognitive process in the alchemist's mind, caused by his alchemist experiment, irresistibly resemble chemical reactions of one chemical compound transforming into another. An analogue to "pure gold" in the material aspect of the experiment becomes, in the spiritual domain, "a stone of wisdom." During the alchemist procedure the alchemist himself undergoes transformation; thus he himself becomes an object of spiritual transmutation. For Jung matter is not just an impersonal set of atoms. The very eternity as an immanent property of matter makes it the carrier and keeper of the divine touch.

One of the most important principles that Jung the alchemist stressed is the unity of opposites. Dualism in everything surrounding us and the birth of a new quality in the reaction of two opposite elements are the very essence of the experiment. In the process of metamorphosis of the "lead" earthly impurity into "gold" of spiritual perfection, the crucible is the alchemist himself. Dealings with modern alchemy, for Jung, is but a long-lasting and painful process of gaining self-knowledge that he, in his works, names the process of individuation. In his book *Introduction to the Religious and Psychological Problems of Alchemy*, Jung goes even further in comparing a "stone of wisdom" to Jesus Christ – but this topic requires much more than available space here.

In conclusion to this section of the text devoted to Jung, we should say that he did not require his followers to deal with alchemy; rather, he wanted to inspire each of them to initiate his own inner wheel and indulge himself in the magic of his inner being metamorphosis. This process we can name any way we want. He called it individuation while the Freemasons call it a path to Light. All we do in our Masonic workshops incontestably resembles the alchemic procedure described and explained by Carl Gustav Jung.

4 Freemasonry as a Practical Philosophical System

The key Freemason allegory about a path from darkness to light is recognized in all religions while it originates from Old Egyptian initiations and ancient mysteries. They all have in common the theme of man who, by the very Creator's act, used to have all and was perfect but yet fell down and was expelled from a higher sphere of existence; that is why he today roams all over earthly waste lands searching for what he had lost. Lost is his genuine and original nature as well. From the center of life is mankind expelled to the periphery and that is why it is doomed to wander as captured in the present, constrained by its imperfections and ignorance. Yet learning, discipline and fortitude can enable an individual to create an opportunity

and go back to where he once belonged – to his “paradise lost.” The secrets of our genuine nature are temporary hidden while our capacities to discover them are lessened due to the difficulties brought about by our everyday life. By building a temple with us, who are its builders as well as building material, Freemasonry points to us a pathway for finding what we have once lost.

If we interpret the allegory about a path from darkness to light in this way, then we can state that Freemasonry is a practical philosophical system since it offers answers to the questions we have posed at the beginning of this paper. The question of all questions is, “What is the meaning and what is the purpose of our life?” Even to this is Freemasonry offering us a practical answer by showing to us where we come from and where we are to return one day. If God is a circle whose center is everywhere (as spoken to us by one of the basic Masonic symbols), then the divine center, the principle of life and infinity, is in our own selves.

Superficially, the Freemason teaching can leave an impression about its being a set of morals that could be found elsewhere as well. Formally, no big difference exists between the morals defined by God’s Ten Commandments and those in the Freemasonic Decalogue since in both the cases what is good is recommended while what is bad is prohibited. However, a difference exists and it stems from the simple fact that a Freemason thinks about the morals during the ritual work in the protected Lodge which is, in all that time, outside “time and space” while he raises his heart and opens up his mind. The Freemason understands that the secrets he reveals are not on the surface; neither are they hidden in verbal bravura but in the spiritual sphere.

Let’s round up the paragraph about Masonic philosophy with a few elementary principles that we, Freemasons, today hold as guides:

- *Creator is one and his name and nature are irrelevant.*

- *Man is made up of spiritual and material parts.*

- *This earthly and temporary nature of the material part makes people imperfect and prone to mistakes. By working on ourselves we are trying to bring our spiritual part to balance with the material one.*

- *Our goal is to get to know the Creator and achieve harmony with the universe surrounding us.*

5 Something like a Conclusion

Though for us, Freemasons, Freemasonry unequivocally represents a complete philosophical system, the question still remains whether it is the same for profane world which regards it with more doubts and much more critically. Judging by the themes that the initiated is dealing with, on his Masonic path, the contemporary Freemasonry surely satisfies all our inner needs. Yet, the question whether the Masonic philosophy is sufficiently scientifically-based is not easy to answer.

In our attempt to give some kind of answer, we shall make an analogy with another question which will take us back to Carl Gustav Jung. We shall take into consideration an interesting dilemma asking whether Carl Gustav Jung is a scientist or mystic. Did he, in his later years, betray a scientific method and turned to the occult? To apply the practical method to checking whether Jung’s claims about alchemic processes are correct requires us to invest at least the same amount of time and effort that he himself invested in his own research. Whether Jung experienced any revelation and penetrated into the secrets of the soul transmutations is something we cannot surely know today. The foreknowledge he had as well as energy and years he invested into research, no less than the conclusions he reached, unequivocally show that alchemy is not a stupidity. However, it is possible that he discovered only one side of alchemy of man’s inner being while we, if we persist along our pathway, may discover some other. Is there any sense at all in following his path if it is possible to get to the same results by some other much simpler means? Are the scientists at Cern, those who are trying to single out “god’s particle” from atom, on the same task of searching for a “stone of wisdom” but only by another pathway and by using some other tools? Will they, at the end of the path, also be experiencing the cognition of the divine sparkle in man?

The truth that we, Freemasons, should be guided by in our everyday life is, actually, not so complicated as it seems at first sight. The moral

from the following quote gives us quite solid guidelines just as it sufficiently motivates us to persist on our pathway from darkness to light:

The purpose of man is nowhere else but in man himself.

Our final yet unattainable goal is perfection.

However, our attainable goal is constant improvement...

Č. V.

Grand National Lodge of Serbia